

แนวทางการพัฒนาและการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนใน
ประเทศไทย

Guidelines for the Development and Enforcement of Environmental Laws to
Promote Sustainable Development in Thailand

น.ส.พรวิภา ชำนาญกุล¹

Miss.Ponwipa Chumnankul

บทคัดย่อ

การพัฒนาและการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนในประเทศไทย ซึ่งการพัฒนาในด้านสิ่งแวดล้อมจะต้องคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่ได้ในระยะยาว ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาประเทศไทยได้มีการปรับปรุงและพัฒนากฎหมายสิ่งแวดล้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม แต่ยังคงประสบกับปัญหาการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เต็มที่ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน แนวทางในการพัฒนากฎหมายสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนในประเทศไทยนั้น ควรเน้นการพัฒนากฎหมายที่สามารถตอบสนองต่อความท้าทายต่างๆ ที่เกิดขึ้นในภาคธุรกิจและสังคม เช่น การควบคุมมลพิษ การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ การจัดการน้ำ และการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ โดยกฎหมายควรมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวได้ตามสถานการณ์และความจำเป็นในแต่ละช่วงเวลา ในปัจจุบันมีปัญหาการบังคับใช้ที่ไม่เข้มงวดและการละเลยการบังคับใช้ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีการติดตามตรวจสอบที่เข้มงวดและการลงโทษที่ชัดเจนเพื่อป้องกันการละเมิดกฎหมาย ซึ่งสามารถส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมทั้งในภาคธุรกิจและภาคประชาชน การพัฒนาและการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนในประเทศไทยจึงต้องมีการร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในการสร้างความตระหนักและมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยต้องมีการเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนผ่านการศึกษาวิจัยและการให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่สาธารณะ การพัฒนาและการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยต้องการการปรับปรุงในหลายๆด้าน ทั้งในเรื่องของกระบวนการและความเข้มข้นของกฎหมาย รวมถึงการเสริมสร้างกลไกการบังคับใช้ให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ: การบังคับใช้, กฎหมายสิ่งแวดล้อม, ส่งเสริม, การพัฒนาที่ยั่งยืน, ประเทศไทย

¹ นักวิชาการอิสระ ; independent Scholar,Thailand

Abstract

The development and enforcement of environmental laws play a crucial role in promoting sustainable development in Thailand. Environmental development must strike a balance between economic growth and the long-term preservation of natural resources. Over the years, Thailand has made efforts to improve and develop environmental laws to accommodate changes in the economy and society. However, the country still faces issues with inadequate law enforcement, which can hinder the achievement of sustainable development goals. The approach to developing environmental laws to promote sustainable development in Thailand should focus on creating laws that can address challenges arising in the business and social sectors. These challenges include pollution control, biodiversity conservation, water management, and promoting the efficient use of natural resources. The laws should be flexible and adaptable to changing situations and needs over time. Currently, there are problems with weak enforcement and neglect of environmental regulations, which have significant impacts on the environment. Effective law enforcement requires stringent monitoring and clear penalties to prevent legal violations, which can drive behavioral changes in both the business sector and the public. The development and enforcement of environmental laws to promote sustainable development in Thailand require collaboration from all sectors, including government, private businesses, and citizens. Raising awareness and encouraging participation in environmental conservation are essential. This can be achieved by enhancing knowledge and understanding of the importance of environmental preservation and the sustainable use of natural resources through research and providing accurate information to the public. The development and enforcement of environmental laws in Thailand need improvements in various areas, including the completeness and rigor of the laws, as well as strengthening enforcement mechanisms for better effectiveness. This is crucial for achieving sustainable development across all dimensions—economic, social, and environmental.

Keywords: Enforcement, Environmental Laws, Promote, Sustainable Development, Thailand

1. บทนำ

ความสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืนและบทบาทของกฎหมายสิ่งแวดล้อม การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นจากการตระหนักถึงความสำคัญของการคำนึงถึงผลกระทบระยะยาวจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมซึ่งต้องพัฒนาไปพร้อมกับการรักษาสิ่งแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีความรับผิดชอบ (United Nations, 2015) การพัฒนาในลักษณะนี้ไม่เพียงแต่ต้องตอบสนองความต้องการของปัจจุบัน แต่จะต้องไม่บั่นทอนความสามารถในการตอบสนองความต้องการของคนในอนาคต ดังนั้นจึงมีการพยายามผสมผสานมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมเข้าไว้ด้วยกันซึ่งการพัฒนาที่ยั่งยืนจำเป็นต้องใช้เครื่องมือหลายรูปแบบในการควบคุมและส่งเสริม เช่นกฎหมายสิ่งแวดล้อม

บทบาทของกฎหมายสิ่งแวดล้อมในกระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืนมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากกฎหมายสิ่งแวดล้อมทำหน้าที่เป็นกรอบกฎหมายที่กำหนดทิศทางและขอบเขตในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการควบคุมกิจกรรมต่างๆ ที่อาจเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมลพิษ การควบคุมการใช้สารเคมี และการปกป้องความหลากหลายทางชีวภาพ (Tietenberg & Lewis, 2016). การที่กฎหมายสิ่งแวดล้อมสามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การพัฒนาที่ยั่งยืนเกิดขึ้นจริง นอกจากนี้กฎหมายสิ่งแวดล้อมยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการกำหนดมาตรการป้องกันและลดผลกระทบเชิงลบจากการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศ (Sachs, 2015)

สถานการณ์ปัญหาสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยในปัจจุบันยังคงทวีความรุนแรงจากการพัฒนาที่ขาดการวางแผนที่ยั่งยืน โดยปัญหาที่สำคัญที่สุด ได้แก่มลพิษทางอากาศจากกิจกรรมทางการเกษตรและการขนส่ง การตัดไม้ทำลายป่าที่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งปัญหาการจัดการขยะที่ไม่เป็นระบบส่งผลให้เกิดการสะสมของขยะในที่สาธารณะและแหล่งน้ำ (Lestari et al., 2024) ปัญหาเหล่านี้ไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม แต่ยังมีผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน การขาดการควบคุมที่มีประสิทธิภาพทำให้หลายๆ กิจกรรมที่สร้างมลพิษยังคงดำเนินต่อไป โดยที่ไม่ได้รับการควบคุมหรือบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง

ในด้านการจัดการทรัพยากรน้ำ ปัญหาการขาดแคลนน้ำจืดที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างไม่เหมาะสมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทำให้แหล่งน้ำในหลายพื้นที่เริ่มแห้งขอด นอกจากนี้ยังมีปัญหาการใช้สารเคมีในเกษตรกรรมที่ส่งผลต่อคุณภาพดินและน้ำ โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคการเกษตรที่มีการใช้สารเคมีในการปลูกพืชพาณิชย์จำนวนมาก ความท้าทายเหล่านี้สะท้อนถึงปัญหาที่ต้องมีการปฏิรูปการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพและเข้มงวดมากขึ้น

การศึกษานี้มุ่งเน้นในการวิเคราะห์บทบาทของกฎหมายสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยในการส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน ผ่านการตรวจสอบกลไกการบังคับใช้กฎหมายและการประเมินผลการปฏิบัติตามกฎหมายที่มีอยู่ รวมทั้งทบทวนปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินการในระดับท้องถิ่นและส่วนกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประเมินการบังคับใช้กฎหมายและข้อจำกัดที่ต้องเผชิญในการควบคุมกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

คำถามหลักในบทความนี้ประกอบด้วยสองประเด็นที่สำคัญคือ 1.กฎหมายสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยควรมีบทบาทอย่างไรในการส่งเสริมความยั่งยืน? การศึกษาจะวิเคราะห์บทบาทของกฎหมายสิ่งแวดล้อมในการ

ส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยการพิจารณาผลกระทบของกฎหมายต่างๆ เช่นกฎหมายควบคุมมลพิษทางอากาศ การจัดการของเสีย และการป้องกันการทำลายป่าชายเลนว่ามีผลต่อการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและ การสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจและการรักษาสิ่งแวดล้อม และ 2.อุปสรรคและความท้าทาย ในการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมของไทยคืออะไร? คำถามนี้จะวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้การบังคับใช้กฎหมาย สิ่งแวดล้อมในประเทศไทยยังคงมีข้อจำกัด ไม่ว่าจะเป็นการขาดกลไกในการตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมาย การขาดความร่วมมือจากภาคประชาชน การขาดข้อมูลและการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ที่เพียงพอ หรือปัญหา ทางการเมืองที่ส่งผลให้กฎหมายบางฉบับไม่ได้รับการบังคับใช้ตามที่ควรจะเป็น การศึกษานี้จะช่วยให้เข้าใจถึง บทบาทและความสำคัญของกฎหมายสิ่งแวดล้อมในการส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนในประเทศไทย รวมถึงการ ประเมินปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายที่ยังคงมีอยู่ในระบบการปกครองและการจัดการ สิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพื่อที่จะสามารถแนะนำแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายและนโยบายต่างๆ เพื่อให้การพัฒนา ที่ยั่งยืนในประเทศไทยเป็นจริงอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายและการพัฒนาที่ยั่งยืน

กฎหมายเป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดกรอบและทิศทางการพัฒนาของสังคมในทุกด้าน โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพจะช่วย สร้างความยุติธรรม ความเสมอภาค และปกป้องสิทธิของประชาชน รวมทั้งสนับสนุนการเติบโตที่ยั่งยืน กฎหมายเกี่ยวกับการพัฒนามักจะเกี่ยวข้องกับการควบคุมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ การปกป้องสิ่งแวดล้อม และการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับการส่งเสริมความโปร่งใสในการดำเนินงาน ของภาครัฐและเอกชน

2.1 แนวคิดเรื่องความยั่งยืน (Sustainability)

ความยั่งยืนเป็นหลักการที่มุ่งเน้นการพัฒนาที่ไม่เพียงแต่ตอบสนองความต้องการของปัจจุบัน แต่ยังไม่ ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อความสามารถของคนรุ่นต่อไปในการตอบสนองความต้องการของตนเอง (Brundtland, 1987) แนวคิดนี้แบ่งออกเป็นสามมิติหลักได้แก่เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยทั้งสามมิตินี้ต้องได้รับการ พัฒนาอย่างสมดุลเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน มิติด้านเศรษฐกิจนั้นการพัฒนาเศรษฐกิจที่ไม่ทำลาย ทรัพยากรธรรมชาติและสามารถส่งเสริมคุณภาพชีวิตในระยะยาว เช่นการใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อมและการสนับสนุนธุรกิจที่ยั่งยืน มิติด้านสังคมคือการสร้างความเป็นธรรมในสังคม ลดความเหลื่อมล้ำ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนา และมิติด้านสิ่งแวดล้อมการ รักษาทรัพยากรธรรมชาติและการปกป้องสิ่งแวดล้อมจากการทำลายอันเกิดจากกิจกรรมมนุษย์ เช่นการ ควบคุมมลพิษและการรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ การบรรลุความยั่งยืนจึงต้องพิจารณาทั้งสามมิติอย่าง รอบคอบและเชื่อมโยงกัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาในระยะยาวที่ทั้งเป็นประโยชน์ต่อคนรุ่นปัจจุบันและอนาคต

2.2 ทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมายและบทบาทของกฎหมายในการกำกับดูแลสิ่งแวดล้อม

ทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย (Enforcement Theory) มุ่งเน้นการใช้เครื่องมือทางกฎหมายเพื่อบังคับ ให้ผู้กระทำผิดปฏิบัติตามข้อบังคับหรือข้อกำหนดต่างๆที่มีอยู่ในกฎหมายซึ่งในกรณีของกฎหมายสิ่งแวดล้อม

นั้น การบังคับใช้กฎหมายมีบทบาทสำคัญในการป้องกันและลดผลกระทบเชิงลบต่อสิ่งแวดล้อม โดยอาจใช้มาตรการต่างๆ เช่นการลงโทษทางกฎหมายหรือการให้คำแนะนำแก่ผู้ประกอบการและประชาชนเพื่อให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย (Ruhl, 2018)

การบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมมีหลายมิติที่สำคัญ เช่นการควบคุมมลพิษ การใช้กฎหมายเพื่อลดการปล่อยมลพิษจากอุตสาหกรรมและภาคการผลิต การรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ การป้องกันการทำลายสิ่งมีชีวิตและระบบนิเวศที่สำคัญสำหรับการรักษาความสมดุลของธรรมชาติ การส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนการกำหนดมาตรฐานและข้อบังคับเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เช่นน้ำและพลังงาน เพื่อป้องกันการใช้ทรัพยากรเกินความจำเป็น ทั้งนี้การบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมยังต้องอาศัยการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจ และประชาชนเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุดในการรักษาสิ่งแวดล้อม (Driesen, Adler, & Engel, 2011)

2.3 กฎหมายสิ่งแวดล้อมในฐานะเครื่องมือเชิงนโยบาย

กฎหมายสิ่งแวดล้อมไม่เพียงแต่เป็นเครื่องมือในการบังคับใช้ข้อกำหนดที่มีการกำหนดไว้เท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินนโยบายสิ่งแวดล้อมของรัฐ ซึ่งมีบทบาทในการกำหนดทิศทางและสร้างกรอบการปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ

การใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องมือเชิงนโยบายมีลักษณะสำคัญหลายประการการกำหนดมาตรฐานและข้อบังคับ กฎหมายสามารถกำหนดกรอบมาตรฐานที่ธุรกิจและอุตสาหกรรมต้องปฏิบัติตามในการใช้ทรัพยากรและการปฏิบัติที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม กฎหมายสิ่งแวดล้อมช่วยส่งเสริมให้ภาคธุรกิจและภาคประชาชนมีความรับผิดชอบต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมผ่านการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และมาตรการที่กำหนด การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน กฎหมายสามารถเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดทำข้อเสนอแนะหรือการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาที่ยั่งยืน กฎหมายสิ่งแวดล้อมจึงมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างกลไกการปกครองที่ช่วยให้การพัฒนาเกิดขึ้นในรูปแบบที่ไม่ทำลายทรัพยากรและระบบนิเวศ และช่วยสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว (Keohane & Ostrom, 1995)

3. ภาพรวมของกฎหมายสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย

ประเทศไทยมีโครงสร้างกฎหมายสิ่งแวดล้อมที่ออกแบบมาเพื่อคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและรักษาความสมดุลของสิ่งแวดล้อมซึ่งมีการพัฒนากฎหมายต่างๆ เพื่อให้เหมาะสมกับการจัดการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจและสังคมที่ต้องการบริหารจัดการร่วมกับการปกป้องสิ่งแวดล้อมให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างยั่งยืน

3.1 โครงสร้างและแนวทางของกฎหมายสิ่งแวดล้อมไทย

กฎหมายสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในหลายทศวรรษที่ผ่านมาโดยในปี พ.ศ. 2535 ได้มีการตราพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ 2535 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักที่ใช้ในการส่งเสริมการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน พระราชบัญญัตินี้มุ่งเน้นการป้องกันและ

การควบคุมมลพิษในอากาศ น้ำ และดิน รวมถึงการส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติผ่านมาตรการต่างๆ เช่นการกำหนดพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมและการออกใบอนุญาตกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (เสรีวรรณงษ์, 2018)

นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีกฎหมายเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติ เช่น พระราชบัญญัติน้ำบาดาล 2520 ซึ่งควบคุมการใช้และจัดการน้ำให้เกิดความยั่งยืน รวมถึงพระราชบัญญัติการป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่กำหนดข้อบังคับเกี่ยวกับการป่าไม้ การอนุรักษ์พื้นที่ป่า และการควบคุมการตัดไม้ ในด้านมลพิษอากาศก็มีการออกกฎหมาย เช่น พระราชบัญญัติมลพิษอากาศ พ.ศ. 2535 เพื่อควบคุมการปล่อยมลพิษทางอากาศจากภาคอุตสาหกรรมและยานพาหนะ (อุดมศักดิ์ สิทธิพงษ์, 2554)

3.2 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติในบริบทกฎหมาย

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติในประเทศไทยยังคงเผชิญกับความท้าทายหลายประการ เช่น การขาดความสมดุลระหว่างการพัฒนาและการอนุรักษ์ทรัพยากร การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่ยั่งยืน รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายที่ยังไม่ครบถ้วนและไม่ทั่วถึงในบางพื้นที่ (สุรพล สินธุนาวา , สมพรชัย ชัยประสิทธิ์ , จักรินทร์ สมมติ, 2564) การจัดการทรัพยากรน้ำในประเทศไทยมักพบปัญหาเรื่องการขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง และการจัดการน้ำท่วมในช่วงฤดูฝนที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างถาวร (บุผาชาติ จันทร์หอม, 2564)

ในด้านการจัดการป่าไม้มีการรุกรานป่าและการตัดไม้ทำลายป่าอย่างผิดกฎหมาย ซึ่งมักเกิดจากการขาดการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด การปฏิบัติการของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรยังไม่สอดคล้องกัน (ชญาภา บุตรดี, 2020)

3.3 การเปรียบเทียบกับกฎหมายสิ่งแวดล้อมในประเทศอื่น ๆ

เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายสิ่งแวดล้อมในประเทศอื่น ๆ จะพบว่าในหลายประเทศที่มีการพัฒนาในด้านกฎหมายสิ่งแวดล้อมมีการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวดมากกว่า และมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ดีกว่า ตัวอย่างเช่น ในสหรัฐอเมริกา มีการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ เช่น พระราชบัญญัติการควบคุมมลพิษอากาศ (Clean Air Act) และพระราชบัญญัติการควบคุมมลพิษน้ำ (Clean Water Act) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ให้ความสำคัญกับการควบคุมมลพิษในทุกภาคส่วนและมีการตรวจสอบการปฏิบัติที่เป็นไปตามข้อกำหนดอย่างต่อเนื่อง (Esty, 2017) ในประเทศสวีเดนกฎหมายสิ่งแวดล้อมได้รับการบังคับใช้อย่างเคร่งครัดโดยมีการเน้นที่การปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและการใช้พลังงานทดแทน รวมถึงการส่งเสริมเศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมซึ่งประเทศไทยยังสามารถเรียนรู้จากแนวทางการพัฒนาและการบังคับใช้กฎหมายในประเทศเหล่านี้ (Johansson & Henriksson, 2020)

กฎหมายสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยมีบทบาทสำคัญในการคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมผ่านการตรากฎหมายและการสร้างกรอบการจัดการที่ช่วยลดผลกระทบจากการพัฒนา การสร้างความรู้สึกรู้ว่า “การพัฒนาที่ยั่งยืน” ต้องมีการดำเนินการควบคู่กับการปกป้องสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ โดยการเปรียบเทียบกับกฎหมายสิ่งแวดล้อมของประเทศอื่นๆ จะเห็นว่าประเทศไทยยังมีข้อบกพร่องในการบังคับใช้กฎหมายอย่างทั่วถึงและมีการประสานงานที่ไม่ราบรื่นในบางกรณี แต่ก็มีทิศทางที่ดี

ในการพัฒนาและปฏิรูปกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นในอนาคต (Sangsiri, 2024)

4. การบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย

การบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยถือเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและรักษาความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติในประเทศ กฎหมายสิ่งแวดล้อมจะต้องได้รับการบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดการปฏิบัติตามข้อกำหนดและลดปัญหามลพิษ รวมถึงการดำเนินการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้มีความยั่งยืน ซึ่งกระบวนการนี้เกี่ยวข้องกับหลายภาคส่วน เช่น หน่วยงานรัฐบาล ศาล และภาคเอกชน

4.1 กระบวนการบังคับใช้กฎหมาย

การบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานหลายฝ่ายที่มีบทบาทในการกำกับดูแลและบังคับใช้กฎหมาย หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม ได้แก่ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทส.) สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค (สสภ.) และสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ซึ่งทุกหน่วยงานจะต้องมีการตรวจสอบและควบคุมการดำเนินกิจกรรมที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เช่น พ.ร.บ. สิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 จะได้รับการติดตามจากหน่วยงานเหล่านี้เพื่อให้แน่ใจว่าการดำเนินการต่างๆ เป็นไปตามข้อกำหนดทางกฎหมาย (อนุศักดิ์ โกลศาสตร์ และคณะ, 2559) นอกจากนี้หน่วยงานรัฐบาลแล้ว ศาลปกครองมีบทบาทสำคัญในการดำเนินคดีสิ่งแวดล้อมโดยการพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาททางสิ่งแวดล้อม เช่น กรณีการออกใบอนุญาตที่ไม่ถูกต้องหรือการละเมิดกฎหมายสิ่งแวดล้อม โดยจะตัดสินให้มีการยกเลิกหรือแก้ไขการกระทำที่ผิดกฎหมาย เพื่อปกป้องสิ่งแวดล้อมและคุ้มครองสิทธิของประชาชนในการมีสิ่งแวดล้อมที่ดีและมีสุขภาพ (นนทวัช ประหยัด และคณะ, 2016)

4.2 อุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมาย

แม้ว่ามีกฎหมายที่เข้มงวดและระบบการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ แต่การบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยยังคงเผชิญกับอุปสรรคและปัญหาหลายประการที่ทำให้กระบวนการนี้ไม่สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพไม่เท่าที่ควร กฎหมายสิ่งแวดล้อมของไทยเผชิญกับปัญหาหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาสำคัญได้แก่ความซับซ้อนและการขาดความชัดเจนในเนื้อหาของกฎหมายที่มีข้อกำหนดซ้อนทับกันระหว่างหน่วยงาน การบังคับใช้กฎหมายที่ขาดความเข้มงวดเนื่องจากข้อจำกัดด้านทรัพยากรและบุคลากรของเจ้าหน้าที่ รวมถึงการทุจริตและอิทธิพลทางการเมือง

หนึ่งในอุปสรรคหลักคือปัญหาความไม่เพียงพอของบุคลากร ในหน่วยงานที่รับผิดชอบ ซึ่งการขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมทำให้ไม่สามารถตรวจสอบหรือควบคุมกิจกรรมที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้อย่างทั่วถึง การขาดแคลนเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้เฉพาะ

ด้านยังส่งผลกระทบต่อการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม(EIA) ที่มีความสำคัญในการตัดสินใจอนุญาตหรือไม่อนุญาตกิจกรรมต่างๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

อีกหนึ่งอุปสรรคที่สำคัญคือการขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน โดยปกติแล้วการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมต้องการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง แต่ในประเทศไทย การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม เช่น กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และหน่วยงานท้องถิ่นยังมีข้อจำกัดในเรื่องการบูรณาการข้อมูลและการดำเนินการร่วมกันในการบังคับใช้กฎหมาย (พรเพ็ญ ไตรพงษ์ ,ลพิชชา ใจสมคม และรัฐสภา จุริมาศ,2024) ปัญหานี้ทำให้เกิดช่องว่างในการติดตามและบังคับใช้กฎหมายในบางพื้นที่

นอกจากนี้การคอร์รัปชันและผลประโยชน์ทับซ้อน ยังเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้การบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมไม่เต็มที่ หน่วยงานที่รับผิดชอบอาจถูกครอบงำด้วยผลประโยชน์ทางธุรกิจที่ขัดแย้งกับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม การละเมิดกฎหมายสิ่งแวดล้อมจึงสามารถเกิดขึ้นได้โดยไม่ได้รับการดำเนินการที่เหมาะสม (นนทวัช ประหยัด และคณะ ,2016)

4.3 ความร่วมมือระหว่างรัฐ เอกชน และภาคประชาชน

การบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมไม่สามารถประสบความสำเร็จได้โดยลำพังจากภาครัฐหรือหน่วยงานเฉพาะการสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐ เอกชน และภาคประชาชนเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้กฎหมายสิ่งแวดล้อมมีผลบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างเช่นการร่วมมือกันในการดำเนินโครงการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ หรือการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมให้กับประชาชน ผ่านการจัดกิจกรรมเสริมสร้างจิตสำนึก และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและคุ้มครองสิ่งแวดล้อมในชุมชน (อนุศักดิ์โกมลศาสตร์และคณะ,2559)

นอกจากนี้การที่ภาคเอกชนร่วมมือกับภาครัฐในการดำเนินกิจกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้เทคโนโลยีที่สะอาดและยั่งยืนก็จะช่วยเสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน และลดการละเมิดกฎหมายสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดจากการละเลยในภาคอุตสาหกรรม (สุรศักดิ์ บุญเรือง,2565) ความร่วมมือเหล่านี้ทำให้การบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมไม่ใช่เพียงภาระของรัฐเท่านั้น แต่ยังเป็นความร่วมมือระหว่างทุกภาคส่วนในการรักษาความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5. บทบาทของกฎหมายสิ่งแวดล้อมในการส่งเสริมความยั่งยืน

กฎหมายสิ่งแวดล้อมถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีบทบาททั้งในการควบคุม การกำกับดูแล และการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมที่มีผลกระทบน้อยที่สุดต่อสิ่งแวดล้อม การบังคับใช้กฎหมายเหล่านี้สามารถเสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ครอบคลุมทุกมิติได้แก่เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมความรับผิดชอบต่อของทุกภาคส่วนในสังคม โดยเฉพาะภาคธุรกิจและประชาชนในเรื่องของการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

5.1 การสร้างกลไกเชิงนโยบายเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

การจัดการสิ่งแวดล้อมในระดับประเทศและระดับท้องถิ่นจำเป็นต้องมีการวางกลไกเชิงนโยบายที่แข็งแกร่งและชัดเจน เพื่อให้กฎหมายสิ่งแวดล้อมสามารถถูกบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การบังคับใช้กฎหมายที่กำหนดการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment: EIA) ในโครงการต่างๆ เพื่อให้มีการพิจารณาผลกระทบก่อนการดำเนินการ รวมถึงการออกกฎหมายเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีความรับผิดชอบ เช่นกฎหมายการอนุรักษ์น้ำ อากาศ และป่าไม้ การสร้างกลไกเหล่านี้ช่วยให้ทุกกิจกรรมทางเศรษฐกิจสามารถดำเนินการได้ในขอบเขตที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและมีความยั่งยืน (สุวัฒน์ เปี่ยมปัจจัย และ ดวงตา ตันโช, 2015)

ในทางกลับกันการพัฒนากลไกเชิงนโยบายที่มีประสิทธิภาพในด้านการควบคุมสิ่งแวดล้อมนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนตั้งแต่หน่วยงานรัฐ ภาคธุรกิจ และภาคประชาชน การจัดทำแผนแม่บทด้านสิ่งแวดล้อมที่มีความชัดเจน รวมถึงการบูรณาการข้อมูลและนโยบายจากหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้เกิดการดำเนินงานร่วมกันและลดช่องว่างในการบังคับใช้กฎหมาย (เจริญชัย กุลวัฒนาพร, กฤษ เพิ่มทันจิตต์ และ สุรินทร์ นิยมางกูร, 2564)

5.2 การส่งเสริมความรับผิดชอบต่อภาคธุรกิจผ่านกฎหมายสิ่งแวดล้อม

หนึ่งในบทบาทสำคัญของกฎหมายสิ่งแวดล้อมในการส่งเสริมความยั่งยืนคือการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อภาคธุรกิจ โดยเฉพาะการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่นการลดการปล่อยมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมหรือการจัดการขยะอย่างเหมาะสม กฎหมายเหล่านี้ไม่เพียงแต่ทำให้ธุรกิจต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดทางกฎหมาย แต่ยังส่งเสริมให้เกิด แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาขององค์กรอย่างยั่งยืน (ESG -Environmental, Social, and Governance) ซึ่งเป็นการวัดผลทางด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และการกำกับดูแลขององค์กรเพื่อให้ธุรกิจดำเนินการในลักษณะที่รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (ศักดิ์ชายวัฒนา สุทนต์ ,ฟ้าใส สามารถ และ จูติมา ไหล่ายอง, 2023)

การส่งเสริมแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาขององค์กรอย่างยั่งยืน ผ่านกฎหมายช่วยกระตุ้นให้ภาคธุรกิจไม่เพียงแค่แสวงหาผลกำไรทางเศรษฐกิจ แต่ยังคำนึงถึงการกระทำที่ส่งผลดีต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม นอกจากนี้ การสนับสนุนจากภาครัฐในการจัดตั้งมาตรฐานที่ชัดเจน เช่นการจัดทำรางวัลสำหรับธุรกิจที่ปฏิบัติตามแนวทางแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาขององค์กรอย่างยั่งยืน หรือการจัดการภาษีที่เป็นแรงจูงใจให้กับธุรกิจที่ปฏิบัติตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม จะช่วยเพิ่มแรงจูงใจให้ภาคธุรกิจดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยคำนึงถึงการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (ศักดิ์ชายวัฒนา สุทนต์ ,ฟ้าใส สามารถ และ จูติมา ไหล่ายอง, 2023)

5.3 การสร้างความตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชน

การสร้างความรู้ความตระหนักรู้ และการมีส่วนร่วมของชุมชน ในกระบวนการจัดการสิ่งแวดล้อมถือเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน กฎหมายสิ่งแวดล้อมในหลายประเทศรวมทั้งในประเทศไทยจึงมีกลไกในการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาทางสิ่งแวดล้อม ผ่านการจัดทำการประชาพิจารณ์ (Public hearings) หรือการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและติดตามผลกระทบจากกิจกรรมต่าง ๆ (ณัฐธิดา ชัยสงคราม และ ยุทธพงษ์ สีสากิจไพศาล, 2017)

การมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการตัดสินใจไม่เพียงแต่ช่วยให้ประชาชนได้รับข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินการต่างๆ แต่ยังช่วยให้เกิดการตัดสินใจที่มีความรับผิดชอบและความยั่งยืนมากขึ้น นอกจากนี้การเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจในด้านสิ่งแวดล้อมให้กับประชาชนผ่านการศึกษาและกิจกรรมต่างๆ ก็เป็นการเสริมสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะช่วยให้เกิดการร่วมมือในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับชุมชนและประเทศ (ประยูร เจนตระกูลโรจน์, 2020)

6. แนวทางการพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนในระดับประเทศโดยเฉพาะในยุคที่สภาพแวดล้อมกำลังเผชิญกับความท้าทายที่มากขึ้น การปรับปรุงกฎหมายสิ่งแวดล้อมจำเป็นต้องมีการปรับให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงการพัฒนาเทคโนโลยีการบังคับใช้ที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้สามารถรับมือกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ซับซ้อนและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

6.1 การแก้ไขกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

การแก้ไขกฎหมายสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยถือเป็นเรื่องที่ต้องได้รับการพิจารณาเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ปัจจุบัน โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและมลพิษจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจ การปรับปรุง พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 (Environmental Quality Promotion and Conservation Act) จึงเป็นหนึ่งในแนวทางที่สำคัญเพื่อให้มีการบังคับใช้ที่มีความเข้มงวดมากขึ้น และสามารถตอบสนองต่อการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน การปรับปรุงพระราชบัญญัติในด้านการควบคุมมลพิษและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติจะช่วยสร้างกลไกในการส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยมีการปรับเงื่อนไขและบทลงโทษที่เข้มงวดขึ้นเพื่อลดการทำลายสิ่งแวดล้อม (สุจิตรา สุขจิต, 2021) นอกจากนี้ควรมีการเพิ่มมาตรการในการจัดการกับปัญหาขยะและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีความรับผิดชอบ เช่นการสนับสนุนการรีไซเคิลและการใช้ทรัพยากรหมุนเวียนให้มากขึ้น รวมถึงการพัฒนากฎหมายที่ช่วยในการส่งเสริมและสนับสนุนธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม (สงกรานต์ ป่องบุญจันทร์, 2018)

6.2 การสร้างกลไกการบังคับใช้ที่มีประสิทธิภาพ

การบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมมักเผชิญกับอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ เช่นการขาดความรู้ความเข้าใจในกฎหมายสิ่งแวดล้อม การขาดทรัพยากรที่เพียงพอ และปัญหาความไม่โปร่งใสหรือการละเลยหน้าที่ส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายขาดประสิทธิภาพและไม่สามารถป้องกันหรือแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมได้อย่างทันท่วงที วิธีแก้ไขที่สำคัญคือการเพิ่มพูนความรู้และทักษะของเจ้าหน้าที่ผ่านการอบรมอย่างต่อเนื่อง จัดสรรทรัพยากรที่เพียงพอสำหรับการดำเนินงาน และสร้างระบบตรวจสอบที่โปร่งใสเพื่อป้องกันการละเมิดหน้าที่ นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรภาคประชาสังคมยังช่วยเสริมสร้างการบังคับใช้กฎหมายให้เกิดประสิทธิภาพและยั่งยืนยิ่งขึ้น การบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่รัฐในด้านการตรวจสอบและการบังคับใช้กฎหมาย

การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ที่มีบทบาทในกระบวนการบังคับใช้กฎหมายและการติดตามผลกระทบจากกิจกรรมต่างๆ ถือเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาการบังคับใช้ที่มีประสิทธิภาพ (สุจิตรา สุขจิต,2021)

การพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่รัฐไม่เพียงแต่ต้องให้ความสำคัญกับทักษะทางด้านกฎหมาย แต่ยังต้องมุ่งเน้นไปที่การใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบและติดตามผลกระทบจากกิจกรรมที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้ระบบภูมิสารสนเทศ (GIS) เพื่อช่วยในการประเมินและติดตามสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ต่างๆ นอกจากนี้การเพิ่มบทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การเพิ่มโทษปรับหรือการจำคุกสำหรับผู้ละเมิดกฎหมายสิ่งแวดล้อมจะช่วยเสริมสร้างแรงกดดันในการปฏิบัติตามกฎหมาย (วริศรา กิติภูวณ,2022)

การเพิ่มบทลงโทษควรพิจารณาให้เหมาะสมกับความรุนแรงของการกระทำความผิด เช่น การทำลายทรัพยากรธรรมชาติอย่างรุนแรงหรือการปล่อยมลพิษเกินกว่าที่กำหนด ซึ่งจะช่วยสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการและประชาชนปฏิบัติตามกฎหมายสิ่งแวดล้อมอย่างเคร่งครัด (สงกรานต์ ป้องบุญจันทร์,2018)

6.3 การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในด้านกฎหมายสิ่งแวดล้อม

การปัญหาสิ่งแวดล้อมไม่ได้จำกัดอยู่แค่ในประเทศใดประเทศหนึ่ง แต่เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบในระดับโลก เช่น ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและมลพิษข้ามแดน การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในด้านกฎหมายสิ่งแวดล้อมจึงมีความสำคัญในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว (สุจิตรา สุขจิต,2021)

ความร่วมมือในระดับนานาชาติจะช่วยให้เกิดมาตรฐานร่วมที่สามารถนำมาปรับใช้ในประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะในด้านการจัดการมลพิษและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่นความร่วมมือในกรอบอนุสัญญานานาชาติด้านสิ่งแวดล้อม เช่นอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (UNFCCC) หรือการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและเทคโนโลยีในการจัดการสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศ เช่นธนาคารโลก หรือองค์การสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (UNEP) จะช่วยให้ประเทศสามารถขอรับการสนับสนุนทางการเงินและเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาและการปฏิบัติตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม (สงกรานต์ ป้องบุญจันทร์,2018) การสร้างกลไกการบังคับใช้ร่วมระหว่างประเทศจะช่วยให้ประเทศต่างๆสามารถปฏิบัติตามมาตรฐานสากลและส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. บทสรุป

กฎหมายสิ่งแวดล้อมมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนในประเทศไทย โดยการสร้างกรอบทางกฎหมายที่มีมาตรฐานและกลไกการบังคับใช้ที่เข้มงวด ช่วยให้การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ กฎหมายดังกล่าวช่วยลดการทำลายสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจและส่งเสริมการพัฒนาที่ไม่ทำลายทรัพยากรในระยะยาว ตัวอย่างของกฎหมายสำคัญที่มีผลในการบังคับใช้ ได้แก่พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และกฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติ เช่นกฎหมายที่เกี่ยวกับน้ำ อากาศ และป่าไม้ ที่มีบทบาทในการควบคุมมลพิษและส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างมีความรับผิดชอบการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมใน

ประเทศไทยยังพบกับอุปสรรคบางประการ เช่นปัญหาการขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน การขาดทรัพยากรบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญ และการขาดความโปร่งใสในกระบวนการบังคับใช้ กฎหมาย อย่างไรก็ตามกฎหมายสิ่งแวดล้อมยังคงมีบทบาทสำคัญในการสร้างความตระหนักรู้และการส่งเสริมความรับผิดชอบของภาคธุรกิจ รวมทั้งมีส่วนช่วยในการส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืนในด้านต่างๆ เช่นเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

การพัฒนากฎหมายสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย โดยจำเป็นต้องมีการปรับปรุงกฎหมายสิ่งแวดล้อมให้ทันสมัยและมีความยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีใหม่ๆ เช่นการกำหนดมาตรการที่เข้มงวดขึ้นในการจัดการกับมลพิษจากกิจกรรมทางอุตสาหกรรมและการพัฒนาโครงการขนาดใหญ่ การส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทน และการส่งเสริมการจัดการขยะอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ควรมีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) เพื่อให้สามารถรับมือกับปัญหาภาวะโลกร้อนและการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมจะมีประสิทธิภาพได้เมื่อมีการตรวจสอบที่โปร่งใสและสม่ำเสมอ ในการนี้การพัฒนากลไกการตรวจสอบและการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานท้องถิ่นและระดับชาติเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ ควรมีการประสานงานระหว่างกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกับหน่วยงานในระดับท้องถิ่น เพื่อให้สามารถตรวจสอบการกระทำผิดกฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการติดตามผลกระทบที่เกิดจากกิจกรรมต่างๆ ในแต่ละพื้นที่ นอกจากนี้ควรมีการพัฒนากลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ของตนเอง การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการบังคับใช้กฎหมายจะช่วยให้เกิดความโปร่งใสและความรับผิดชอบในระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม

เอกสารอ้างอิง

- เจริญชัย กุลวัฒนาพร, กฤษ เพิ่มทันจิตต์, สุรินทร์ นิยมางกูร. (2564). รูปแบบการจัดการคุณภาพด้านสิ่งแวดล้อมโดยการบูรณาการหลักพุทธธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 10(2) ,99-114
- ชญาภา บุตรดี. (2020). ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการบังคับใช้พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.2484 [Issues and legal obstacles in the enforcement of the Forest Act, B.E. 2484]. *Journal of MCU Ubon Review*, 5(3), 277–290.
- ณัฐธิดา ชัยสงคราม และ ยุทธพงษ์ สิลากิจไพศาล. (2017). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองสามพราณ จังหวัดนครปฐม. *วารสารร่วมพฤษ มหาวิทยาลัยเกริก*, 35(2), 81-98.

- นนทวัช ประหยัด, ภูมิ โชคเหมาะ, สุปล อิงประสาร, ประทีป ทับอัติตานนท์ และ วรียา ลำเลิศ. (2016). ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมในอาณาเขตทะเลไทย. *ลักทอง: วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 22(3), 1-9.
- บุผาชาติ จันทรหอม. (2564). แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำสู่ความยั่งยืน [Guidelines for developing public participation in sustainable water management]. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 6(6), 340-357.
- ประยูร เจนตระกูลโรจน์. (2020). การเรียนรู้เพื่อสร้างจิตสำนึกอย่างยั่งยืนต่อสิ่งแวดล้อมตามหลักพุทธวิธี. *วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*, 6(1), 295-313.
- พรเพ็ญ ไตรพงษ์, พิชชา ใจสมคม & รัฐสภา จูริมาศ. (2024). แนวทางการส่งเสริมความตระหนักของประชาชนเพื่อการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม. กรณีศึกษาพื้นที่คลองแสนแสบในท้องที่เขตวัฒนา : *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 27(2), 179-192.
- ธวัชชัย ไชยพงษ์. (2020). ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 6(1), 82-90. สืบค้นจาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/WTURJ/article/view/256361>
- ศักดิ์ชายวัฒนา สุหนต์, ฟ้าใส สามารถ, และ จิตติมา ไห้ล่ายอง. (2023). ESG เครื่องมือที่จะสร้างการเติบโตในระยะยาวและยั่งยืนให้กับธุรกิจ. *Journal of Management and Development Ubon Ratchathani Rajabhat University*, 10(2), 287-299.
- เสรี วรพงษ์ .(2018). สิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาที่ยั่งยืน: สิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาที่ยั่งยืน. *วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ มหาวิทยาลัยมหิดล*, 1(1), 170-185. สืบค้น จาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/issamu/article/view/145918>
- สุวัฒน์ เปี่ยมปัจจัย และดวงตา ตันโซ. (2015). การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการปัญหาภัยแล้ง. *วารสารรัฐศาสตร์*, 57(1), 54-69.
- สุพล สินธุนาวา, สมพรชัย ชัยประสิทธิ์, และจักรินทร์ สมมติ. (2564). กฎหมายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจประเทศไทย [Natural resource and environmental laws affecting environmental management for Thailand's economic development]. *วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย (สสอท)*, 27(2), 149-162.
- สุรศักดิ์ บุญเรือง . (2565). บทบาทของหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม: ศึกษาการกำหนดเงื่อนไขประกอบการใช้ดุลพินิจในการพิจารณารายงานการประเมินผล กระบวนการสิ่งแวดล้อม . *คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*.
- สุจิรา สุขจิต. (2021). ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม อันเป็นเท็จ. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*. 12(1), 228-241 <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/AJPU/article/view/246355/167537>

- สงกรานต์ ป่องบุญจันทร์. (2018). กลไกทางกฎหมายกับการคุ้มครองสิทธิในการมีชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีจากมลพิษข้าม พรมแดนของประเทศไทย: กรณีศึกษาเหมืองถ่านหินและโรงไฟฟ้าถ่านหินหงสา แขวงไชยบุรี ประเทศลาว. *วารสารนิติสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 11(1), 55-86.
- วรศรา กิติภูวตล. (2022). มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมมลพิษทางอากาศในประเทศไทย : ศึกษาแนวทางการป้องกัน ควบคุม และแก้ไขหรือกำจัดฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอนที่มีประสิทธิภาพในต่างประเทศ. *The Journal of Law, Public Administration and Social Science*, 6(1), 25-47.
- อนุศักดิ์ โกมลศาสตร์, รัตนา รัตนพัฒนากุล, ปกรณ์ สุชีวกุล, วีรศักดิ์ ขจีจิตต์, ธนินทร์ บุษยรัตน์, ,วิริยา เนตรน้อย และ นิรมล โตจริกกุล . 2559. ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม: กรณีการปล่อยน้ำทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรมลงในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ. สถาบันพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม ประจำปี 2559.
- อุดมศักดิ์ สิทธิพงษ์ . (2554). *กฎหมายว่าด้วยความเสียหายทางสิ่งแวดล้อม ความรับผิดทางแพ่ง การชดเชยเยียวยา การระงับข้อพิพาท*.จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย :กรุงเทพฯ .
- Driesen, D. M., Adler, R. W., & Engel, K. H. (2011). *Environmental law: A conceptual and pragmatic approach*. ASPEN Publishing.
- Keohane, R. O., & Ostrom, E. (1995). *Local Commons and Global Interdependence: Heterogeneity and Cooperation in Two Domains*. Sage Publications.
- Ruhl, J. B. (2018). *Environmental Law and Policy: A Coursebook*. Aspen Publishers.
- World Commission on Environment and Development. (1987). *Our Common Future*. Oxford University Press.
- Esty, D. C. (2017). RED LIGHTS TO GREEN LIGHTS: FROM 20TH CENTURY ENVIRONMENTAL REGULATION TO 21ST CENTURY SUSTAINABILITY. *Environmental Law*, 47(1), 1–80. <http://www.jstor.org/stable/44219037>
- Johansson, M., & Henriksson, M. (2020). Circular economy running in circles? A discourse analysis of shifts in ideas of circularity in Swedish environmental policy. *Sustainable Production and Consumption*, 23, 148-156. <https://doi.org/10.1016/j.spc.2020.05.005>.
- Sachs, J. D. (2015). *The age of sustainable development*. Columbia University Press.
- Sangsiri, N. (2024). ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายและความรับผิดทางแพ่งเกี่ยวกับการควบคุมภาวะมลพิษทางอากาศภายใต้กฎหมายตามมาตรฐานรายนต์ใหม่ . *วารสารบัณฑิตกฎหมายเพื่อการพัฒนา*, 1(2), 55–72. Retrieved from <https://so14.tci-thaijo.org/index.php/LAWFORDEV/article/view/1033>

- Setyani Dwi Lestari, Farah Margaretha Leon, Selamat Riyadi, Qodariah, & Aditya Halim Perdana Kusuma Putra. (2024). Comparison and implementation of environmental law policies in handling climate change in ASEAN countries: A comparative study of Indonesia, Malaysia, and Thailand. *International Journal of Energy Economics and Policy*, 14(2), 687-700.
- Tietenberg, T., & Lewis, L. (2016). *Environmental and natural resource economics*. Pearson.
- United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development*. United Nations.